
ACADEMIA ROMÂNĂ
MEMORIILE SECȚIUNII LITERARE
SERIA III TOMUL III MEM. 2

S U P L E M E N T L A
„GLOSAR DE CUVINTE
D I A L E C T A L E“

DIN
GRAIUL VIU AL POPORULUI ROMÂN
DIN ARDEAL

ADUNATE ȘI EXPLICATE

DE

ALEXIU VICIU

PROFESOR

CULTURA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI

1 9 2 5

Se da pe
mă
mă

VICIU, S. GL.

Republica R. S. R. Filiala Iași
~~BIBLIOTECA~~
~~Centrul de Lingvistică,~~
~~istoric Literară și Folclor.~~
~~II-2659~~

II-2659
Iași
Iul. 2035

S U P L E M E N T L A „GLOSAR DE CUVINTE D I A L E C T A L E”

DIN

GRAIUL VIU AL POPORULUI ROMÂN DIN ARDEAL

ADUNATE ŞI EXPLICATE

DE

ALEXIU VICIU

PROFESOR

Urmare la Glosarul publicat în *Anale* t. XXIX. Mem. Sect. Literare

Prezentat de d-l SEXTIL PUŞCARIU M. A. R.

Şedinţa de la 11 Iunie 1924

Adeverî, constată, află; în povestea Mariei P. C. (col. propr.):

Luară (= luă) Maica-sfântă

Carte sfântă

'n mâna stângă,

Carte albă

'n mâna dreaptă

Toţi (= pe toţi) şhiii lui Dumnezeu

I-o cetit

Şi-i-o *adeverit* = constatat, aflat

agêst, (v. în glosarul la Colinde din Ardeal)

adaugă: z. măciucă. Comunic. profesor.

Horea Avram, din Maier, jud. Bistr.-

Năs. Printre «grănierii» din Năsăud şi

jur *agest* = venitură; comunic. dr.

Gavr. Tripon.

amărală, l. d. amăreală (amar), *amărat,*

slab. Intr'o doină pop. din Crăciunel

d. s. (col. propr.):

«Că bădiţa-i mititel,

«N'ascultă boii de el;

«Şi bădiţa-i *amărală,*

«Ară-o delniţă 'ntr'o vară».

anume şi **anumit,** sigur. In graiul vulgar:

«nu ştiu anume». Intr'o doină din Uri-

cani (Jiu):

«Foaie verde de *şpănac*

«Să spui, badeo, adevărat,

«Câte mândre ai in sat?

Şi să-mi spui, badeo, *anume,*

«Câte mândre ai în lume;

«Şi să-mi spui tu *anumit,*

«Câte mândre ți-ai iubit?

arătătură, om mic, numai chip de om şi

blăstămat. Exemplu: P. bate pe N.,

întreabă Ion pe P. cine te-a bătut?

— Niculae!

— *Arătătura* ăla?

Unul nu-i dă pace la altul, acesta

zice: «şezi, măi, *arătătură!*»

argelă, erghelie. In bal. inedită «Stoican»

(col. pp.):

- «Când eră Stoican de-un an
«Fură calul din *păivan*;
«Când eră Stoian de doi (ani)
«Luă *argela* dinapo!».
- arhon**, l. d. arvon, arvună; v. și *aron*.
Cămaraș. deș. (Câmpie).
- armănaș**, demin. d. *arman* l. d. armean;
pron. loc. din jurul Gherlei, Varviz, etc.
Intr'o cimilitură din Varviz:
«*Armănaș* cu haine scurte,
«Ce găsește, tot ascunde».
(Iacătul).
- astară**, astăseară, de seară, ca i.-rom.,
în graiul din Agrișteu și jur, Fârnavă-
Mică, Jiu și aiurea:
Intr'o doină din Hob-Uricani (Jiu):
«Trandafir cu tri ramuri,
Badea cu tri năravuri;
«De-ași ajunge pân' *astară*,
Unul să i-l scot afară».
- ababe**, *ciocan* (nu *cocian*) mic de cucuruz
cu *boambe* (boabe, boane) mici și rari.
Crivobara (Bănat).
- băciulie**, măciulie, căpățina macului.
Intr'o doină pop. (col. pr. din Mes-
teacăn (Zarand).
...«Samână tu mac în paie,
«Să răsără fără ploaie;
«Când 'a fi cu *băciulie*,
«Eu ți-'oiu fi nevastă ție».
- bălaiaie**, bălaie, bălă, albă, blondă. Intr'o
horă pop. (col. pr.) din Măhaciu:
«Asta-i mândra *bălaiaie*,
«Care ne face mălaie».
- bărbătuș**, un «amnar» — cum se mai
zice — de lemn, (fig. *ab*) înțepenit la
dreapta în căpătâiul sulului de dinainte
al răsboiului; în «bărbătuș» intră «*mu-
ierușca*» (fig. *cd*), o lopățică de lemn,
toată găurile, în cari poate intră un
cuiu, după trebuință, mai sus către
vârf, ori mai jos, după ce au întins
pânza pe sul. — Hida, *Trestia*, A.
Nossa, st.
- bărzoci**, Agrișteu, Târn. mic. cânepa mă-
runtă, care nu s'a smuls deodată cu cea
înaltă, ci după aceea. Și bărzocii se
pun la topit și fac călți din ei.
- A. V.
bătlige, bate de razem pentru șchiopi.
Crivobara, (Bănat).
- beaua**, *de a* —, umblă copilul *de-a beaua*.
în patru brânci, — cum se zice
pe alocuria, *beaua* = oia? *Ohiba*,
(Secaș).
- bică**, numai în gura copiilor: «bica,
bica, tauru, samână bălauru» (ca un b.)
Intr'o cimilitură din Veza (Blaj) (col.
pr.) «Strigă *bica* dintr'un deal» = rage
taurul.
- binele**, «mama nu vinde binele» = bunul
s. averea. Bănat (Biser. Albă).
- blencăni**, ca flencăni: a bate din gură.
Intr'o cimilit. din Silivaș.rom.
«In pădure naște,
«In pădure crește,
«Vine 'n sat și *blencănește*.
- blenderezat**, suman —, = atârând prost.
Intr'o doină pop. din Sebeș.-săs. (col.
propr.).
...«Văzui pe toanta vinind
C'un suman *blenderezat*,
C'un mălaiu mare crepat».
Cfr. și vorba de batjocură: *bleoandăr*
= nătărău.
- boboloși**, (din *boabă*) prin *Lipova* se nu-
mesc *cocoși* din grăunțe de cucuruz
(porumb).
- bolbotine**, **bolbocine**, (pron. provine. din
Bănat), fructe, poame. Intr'o doină
pop. (col. pr.) din Reșița:
«Frunză verde *bolbocine*,
«Doru-meu e mare căne».
- boldișor**, deminut, cu gen. schimbat, din
boldă, boltă = prăvălie. Intr'o doină
pop. din Șieut (Bistrița), (col. pr.).
«Am avut și io-'n drăguț
«Și l-am ținut ca pe-un struț,
«Ca pe-un struț din *boldișor*
«Să nu-l bată vânt și colb».
- bor**, melcul, s. bourelul, pe la *Blăjeț*
(Mediaș).

- bort (bord)**, bolovan v. bord. «du-te la birt și-mi adu un *bort* de sare». Crivobara (Bănat).
- bortoc**, un mincinos mare, sacul cu minciunile. Bucium-Șasa, 1905.
- boștioc**, busuioc, bot. basilicum. Intr'o doină pop. (col. propr.) din Ilva-mare:
«*Bosioc* roșu din șetre
«Cântă la noi două fete».
- brata**, badca, prov. d. Bănat.
«*Brata* cu cocla goală
«Sue-mă că mi-s ușoară»... Chizdia (Timiș) col. pr.
Pe la Crivobara (Bănat) *brata* = unchiu *tinăr*; de e bătrân, îl numesc unchiu.
- brăfire**, v. m. s. brăcire. Crivobara (Banat).
- breze**, în Pânade I. Blaj «floricele din vâlcele», cum scrie Cipariu într'o poezie. V. cit. la vorba *ochieșele*, mai jos. Este planta: Heidenkraut, în bot. *briza media* (?).
- broaște**, cele două cărlige de fier dela «feleharț» (v. acolo) (Șura-mare Sibiu).
- broatic**, broasca verde, care se zice și brotác, *broscoiu*:
«Strigă-un *broatic* din părau». Tebea (Zăr.), col. pr.
- buă**, femeile când leagăna copiii zic: «abuă, buă, buă. Agrișteu Târn. mic. și Ciachi Gârbău.
- bucăcioare**, demin. d. bucate. Intr'o doină pop. (col. pr.) din Ceanul deș. Câmpic:
«...Numa' o beată turturea
S'a aflat, că i-a țineă,
Și s'a dus pe subt răzoare
Să le-aducă *bucăcioare*».
- budie**, budiu mic, șteand, budacă fig. în batjocură: scurtă-groasă:
«Joacă, joacă, tu *budie*!
—«Io-ași jucă și nu mă 'mbie!»
- bugăt**, mai des: **bogăt**, tonul pe *gă*, des-tul, mult.
- «Dar eu știu *bugăt* de bine,
Că bea vin și mănă pâne».
(Ragla, col. pr., Bistr.-Năs.).
- burajiu**, *la* —, la petrecere, la joc. Fildul de sus.
- bursucă**, *a* se —, busumflă, mânia, su-pără. Intr'o horă pop. din Șard (Alba-Iulia) (col. pr.):
«Mândra înaltă, cât o nucă,
Toți feciorii se *bursucă*!»
- burtucal**, pe la Bouțariu (Hațeg) se zice: *brutucal*, prin metateză *ca*: crapă < capră.
- butuc**, la șăpcari, este o formă, de lemn, cilindrică, deasupra rotundă, ca emisferă; pe acela trag șăpcarii șapca să se usuce și să-și iea formă.—Blaj, col. pr.
- ca**, se numește, pe la *Georocuta*, și aparatul de lemn (fig.), înțepenit de-o masă, pe care deapănă femeile bumbacul cumpărat din prăvălie.
- călămariu**, calamară, călimări.
«Nu-i diac, s'o poată scrie,
Nici de ar fi cerul hârtie,
Și luna un *călămariu*,
Iar soarele — un *diecel*,
Să tot scrie mărunțel».
Doina pop. d. Mihaiț, Blaj, col. pr.
- calcă**, «il — nevoia s. nevoile» = are *epilepsie*, «*călcătură*», «*nevoie*».
«Dă-mi, bade, năframa ta,
«Să le fac (= vrăjesc) doar' le-a *calcă*».
- Doină d. Măhaciu, col. pr.
- căliu**, —ă, apă —ă = călduță. Lunca-Cernii. Aron Mihaiescu și Dr. Bariț Cluj, auzit prin Orăștie.
- călûș**, — *de alune*, trei sau patru alune concrescute într'o coajă comună. Vașlab (Giurgeu). Eug. Rus, st. VI.
- cămară**, — împărătească, oficiul erarial, erarul. Doina pop. din Ighiu (Alba Iulia), col. pr.
«Și-am umblat din țară 'n țară,
«Ca banii dela *cămară*,

- «Și-am umblat din țări, în țări,
«Ca banii dela *cămeri*».
- capăt**, aflu, gălesc. Intr'o doină cătănească din Spătac (I. Blaj), col. pr.
«De m'ar fi făcut (= născut) maica
«Deodată cu frunzuța,
«Neamțul nu mă *căpătă*!»
- cârceiu**, primitivul lui *cârceiu*, *cârcel*. Din *cârceiu* este și diminutivul: *cârceiuș*. Ambele aceste le-am aflat ca *porecle* la numele de familie în Pânade: Câmpian — Cârceiu și Câmpian — Cârceiuș.
- cârșnic**, adaugă: mai frecvent și mai corect: *cârșnic*, pe la Jabenita I. Reghinul sâs.) se zice: *săculeș*. (col. propr.).
- cărujele**, floarea ce se zice și *bocioi*, *crăiță*, floarea Doamnei, bot. *tagetes patula*, v. și *buzdugi*. (Câmpie), pass.
- cășună**, «*ii* — », (tonul pe *că*), îi trece prin minte,—prin gând. Crivobora (Bănat), prin Agrișteu (Târn.—mic) și Brașov.
- cătărea**, **acătărea**, ton. pe sil. *tă*, în zicerea: «nu-i acătărea» = nu-i ceva ales, frumos, plăcut ș. a.
Crivobora, Lugoș.
Prin Ardeal: *acătare*, în uzul general.
- cată**, pe Târn.—mică: *coată*, = caută, trebuie, totodată și *caut*. Intr'o sat. pop. (col. pr.) din Ilva-Mare:
«Acuma biata nevastă,
«N'avu alta ce să facă,
«*Cată* (= trebuie) cojocul să-l
cate (caute)».
- cățân**, colț, stâncă, peatră. S. Georzul rom. com. Hor. Avram, prof.
- ceăcea**, **ceica**, tetea.
Crivobara (Bănat).
Cfr. istr.-rom. *ciace*, tată.
- ceapță**, ceapsa, căiță, «găteală». Intr'o sat. pop. din Boj, jud. Cluj, (col. pr.):
«P'in părete, ca prin gard,
«Canii 'n casă au întrat,
«Oale, blide, au stricat,
«*Ceașța* ți-o au sfârticat».
- cergălăi**, o comisiune de inși dintre curatorii bisericei și alții, cari a 2-a zi de Paști de dimineață pleacă în sat și umblă dela casă la casă, să capete ouă și colac pentru petrecerea obișnuită din a 2-a și a 3-a zi de Paști.
Poșaga de sus (munț. apus.).
- cernău**, negriu, brunet.
«Nu ținea (ținti) ochii la mine,
«Că ochii mei is *cernăi*,
«Și 'ncluie boii tăi!»
Cerg.-mic, col. pr.
- cheluit**, l. d. celuit, ung. *csal*, *inșalat*. Doina pop. din Ohaba (Făgăr., col. pr.):
«Cu ochi negri de ochit,
«Cu gura de *cheluit*,
«Cu sprâncene de-amăgit».
- cherchiu**, doară: terciu (?). Intr'o horă pop. din Mogoș-Cojoc. (col. pr.):
«Să jucăm pe fata Cosmii
«Că ne dă *cherchiu* cu pumnii;
«*Cherchiu* nu plătește mult»...
- chiara**, pe la Șoncuta-mare, se numește *chiară* răsboiul s. stativale: «nu pot, că am chiara în casă».
Com. p. Adrian Oțoiu, el. lic.
Cfr. Mold. *teara*, pânză.
- chiblă**, Crivobara (Lugoș), măsură de capacitate pentru solide, cuprinde două măsuri (v. acolo).
- chilă**, (în Ardeal numai adj. *chilav*) la Crivobara (Lugoș) = năcaz, «*val*», cum mai zic în părțile locului.
- chিপăț**, măsură pentru solide = $\frac{1}{4}$ din *ghică* (v. acolo).
comunic. Al. Trufaș, Giorocuta, jud. Sălăgiu.
- chiton**, șuba de lână albă (țundra neagră se numește *suman*).
Feldru-Rodna. J. Mureșan, preot.
- cioabă**, și masc. *ciob*, oală stricată la gură, frântă la margini. Intr'o doină pop. (col. pr.) din Sebeș. sâs.
«Cu borșu nestrăcurat
«Da' într'o *cioabă* băgat».

- «**cioăna, cioana! cioăna-ne!**» expresie de strigat porcii, prin Vălcăul român, jud. Sălăgiu. Comun. Al. Trufaș, st.
- cloarcă**, ceură, ceacără, chioară;
«La fata cu 6 boi,
«*Cloarcă* de ochi, de amândoi».
- Doină din Rebrîșoara, jud. Bistr.-Năsăud (col. pr.).
- cioc**, oala lungă și subțire, la mijloc mai largă, la fund și la gură mai strântă. *Cămăraș. deș.* (Câmpie).
- ciomă**, tăciunile de pe cucuruz: «do-boară *ciuma* acea de pe cucuruz», se zice prin *Hațeg* Const. Munteanu, st.
- ciurez**, buhă «numai câte o cucuveică și câte un *ciurez* se mai aude»...
Cfr. Moldov. *ciuhurez* și *huhurez*, — cum se zice și'n Ardeal pe la Gherla.
- ciuturigă**, trunchiu de fag tușinat, pe dinăuntru scorburos.
Bouțariu (*Hațeg*).
- ciuză**, v. la oglăjie.
- cleancă** și **cleangă**, creangă, de aici: *clengăros*, crengos. pron. loc. Blaj.
- clească**, singular dela *clește*, instrument de lemn, cu care ciubărarii noștri moți, prind doagele de cerc, până le pun în rând, când dreg vreun ciubăr desfăcut de tot, numai doage.
Dela un Vidran, în Blaj.
- clifan**, pej. **clifoc**, prin Aghișteu (Târn. mare) *crifoiu*, o bucată s. *felie* (cum zic pe la Blaj) de pâne mare. Chimiteln. d. câmp; în Rîciu (M.-Turda, Câmpie) se zice: *scrifon* de pâne. A. Viciu.
- clombiță**, demin. d. cloambă, cleoambă, creangă, ramură; Dumitra, A.-Julia (col. pr.), de aici *clomburat* rămuros.
- coă**, scurt. din *caută*, *caută*, = *trebue*:
«Casa voastră-i casa hădă
«Cine mere *coă* să rădă!»
Sându (Turda) col. pr.
- cocovardă**, plăcintă subțire, ce pe la Blaj și jur se zice: «*clătite*».
Berchiș, (jud. Turda-Ar.).
- codeață**, în Feleac, I. Cluj, se numește locul, lunca, unde nu crește decât «coada calului».
- codorie**, codăriște, codoriște = coada s. mânerul unui biciu.
Crivobara (Lugoș).
- codreț**, diminutiv din *codru*. Așa am găsit o poreclă a numelui Cipariu din Pănade: «Cipariu — *Codreț*».
- coleșer**, instrumentul cu care se mestecă «coleașa» (= mămăliga), pe Târnavă și 'n Bănat: mestecătoriu.
- comis și prefont**, pânea ostașilor, — în limbajul cătănesc din Ardeal, *passim*.
- comoară**, «frunză verde de — », plantă de colorarea ferului, crește pe locurile, unde s'a stârpit pădurea și prin cimitire; cred că de aici i-se trage numirea, fiindcă cimitirul se numește și *comoară*:
Bănat, Chizdia.
- coptă**, gaura în țăr murul râului s. lacului, în care se retrage racul; o fac valurile de apă. Se zice pe Criș.
- corău**, țigan.
Nocrich, (Sibiu).
- cortorele**, pl. deminut. d. cort,-uri, su-pune singularul cortorel, slab cort:
«Unde sunt tri *cortorele*
«Acolo-s căsile me-e!»
Doină, d. Micăsasă (Blaj), (col. pr.).
- cotare**, (căutare) asentare, în întreg Ardealul.
- crâmf**, «un — de pâne» pe la Ic odul Mare (com. Dr. Gav. Tripon) = un *cârfan*, cum se zice pe la Oieșde (Alba Iulia), com. de prof. Traian Popa, = o *felie* mare, un *călcăiu* bun, strujea bună de pâne.
- crâscă**, într'o doină din Ilva--Mare, Bisrt. Năs.):
«Tinerel, ca și-o bumbușcă
«Hădele *pe mine crâscă*»...
scrâșnesc în dinți (col. pr.).
- credinți**, a — , a logodii s. încredință. În poez. pop. la nunți (col. pr.).

- crestăţel** și **crestăţea**, o iarbă, ce în germ. se zice Wundkraut.
«Crestăţel de lângă drum,
«Spune-i badii ă! nebun...»
din Hob-Uricani (col. pr.) (j. Huniedoara).
- erleă**, contr. d. *cred că*.
Crivobara (Bănat).
- eroajă**, l. d. crosă, sarcina de lemne.
V. și *crôsnie*.
Bouțariu (Hațeg).
- euca**, adaugă: Istro-românii zic: *kukèi, kukeit, kuhésk*, «kükavitsa kukea».
auzit în Susnievița (azi Frascati).
- eucubău**, melc, bourel, *Gherla* și jur.:
v. și *culcubău*, ear prin *Micus* (l. Turda)
se zice chiar *curcubeu*.
- euliș, miuș**, într'un joc de copii prin munții apus, să nu fie: *cujus? meus?*
Bucium, Bistra, 1914. A. V.
- euleubău**, prin *Ghiriș* melcul, l. d. *cucu'bău*, cum se zice pe la Gherla, Nicula, Lăpușul, ung., Sava, Feleacul săs., Giula etc.
- euptrușit**, «vântu-o —», probabil cuptoroșit, într'un bocet din Răchitova (Bănat).
«Florile au picat
«Și le-am *cuptrușit*,
«De n'au putrezit!» (col. pr.).
- eurăe-l!** croește-l, lovește-l, bate-l:
«Și atunci c'o bătă mare
«*Curăe-l* peste spinare».
Colect. d. poez. pop. A. V.
- eurărușă**, cu r < l, curelușă. Săcădate (Sibiu), (col. pr.).
- eurună**, pe la Varfalău, l. Turda, rotacism l. d. cunună, (col. pr.).
- eurcă**, adaugă: în jurul Huniedoarei, ceea ce pe Târnave se zice *clichindă*, (din săsescul Klidchen), iar pe Mureș: *mănețariu*.
- euvântă**, ca verb act. transitiv: *a-l cuvântă* = agră.
- dădăori**, *de* —, de două ori, d. e. a fost în pădure după lemne de *dădăori*.
Vașlab (Giurgeu).
- dalbineață**, albeneață, cu *d* epentetic pentru încungiurarea hiatului în doina pop. din Silvaș. rom. (col. pr.).
«Hai măndruță *dalbineață*,
«Nu te țineă așa făleață.
- dapără**, deapănă, dapănă, rotacism în doina pop. din Varviz (col. pr.).
«Bră, bră, oaie oacără,
«Șezi tu jos și *dapără*».
- dărăboanță**, tiriboanță. Cămăraș. deș. (Câmpie).
- dau**, — *fata*, o mărit; «*ei bună dată*» = trebuie măritată:
«Fost-am și io odată fată,
«Maica-a zis că-s *bună dată*
«Fost-am și io-odată floare,
«Maica a zis că-s *ducătoare*» = de dus, de măritat, doină d. Măhaci (col. pr.).
- de-a-una**, drept, direct:
«Badea, dorul dela tine,
«*Deauna* la mine vine»
Dumitra, Alba-Iul., (col. pr.).
- diac, diecel**, scriitor, student, în poez. popor. passim., dar și cu însemnarea de *cantor* în biserică.
- di-lu**, contr. din (în) *di*-[reptul] *lu*; cum zice pe la Blaj și jur: *diript*, din *dirept* = drept, față 'n față, vis-à-vis.
Ocna Sib.
- doniceuță**, mică doniță, cofiță;
«Nici cu mere roșiută (e)
«Făr (ci, numai) cu vin din *doniceuță*»
Șard. Alba-Iul., col. pr.
- drăglu**, dărgul, — instrumentul de lemn (este și de fier) cu care trag cărbunii (jarul) din cuptorul de pâne. Este ca o sapă cu coadă lungă.
Crivobara (Lugoș).
- drali**, l. d. dracul, la Daia (pl. Vințul de jos).
- dirept**, în înțelesul de dreptate: «nu-i cu *dirept*» = nu-i cu *dreptate*.
Bucium-Șasa (col. pr.).
- diru**, (pron. *di-ru*) ceea ce în Ocna-Sibiului se zice *dilu* = în dreptul lu (i),

- iar în Blaj și jur: *dirîp* (= drept) = în drept cu, față cu și lângă.
Mihalț, Alba-inf.
- dricală**, salteaua umplută cu paie (Pe aiuri se zice dricală num. la cea umplută cu pene).
Crivobara, Bănat.
- drugăleată**, fus mare, făcut a nume pentru a toarce cu el lâna de bătut.
Cămăraș. deș. (Câmpie).
- duceătoare**, de dus, de măritat, v. cit. la *dau fata*.
- duce**, pl. din *ducă*, veche monetă austr. de aramă, în val. de 4 crețari, — vorbă obsoletă și numai în poez. pop.
- duc** iân, (sârb.), prăvălie, — Bănat.
- dulău**, dovleac, s. «bostan de țară», cum se mai zice.
Nocrich, Sibiu.
- dulût**, pe la Mihalț (Alba-inf.), v. durût,
- dupăci**, a —, **dupăcit**, 1) o cusătură făcută a doua oară, ca o tivitură așa: pune întâiu un petec, îl fixează pe dos, apoi pe față îl «dupăcește». Chimitelnic (Câmpie) Valeria Maior. 2) a *dupăci* = a bătucl: «calea-i dupăcitate». Vașlab (Giurgeu).
- en**, cet. Ien, Ieni, ia, (iată) interject. în gura poporului passim.
- èle**, cu è de tot deschis, din Singular *a*, l. d. cele, passim.
- fălcèle**, se numește ruda rotilelor.
Cârța săs. Făgăraș.
- făleț-ă**, (ton. p. ult.) din *fală* = făloasă. Intr'o doină pop. din Silvaș-rom. col. pr.
«Hai mândruță dalbineată
«Nu te țineă-asa făleță».
- fălicios**, cam fălos, care se fălește, superb,
«Bădița hăl fălicios,
«Mere pe uliță 'n jos».
Sându (Turda), (col. pr.).
- făună**, *bună* —, soiul bun de vite.
Eu am auzit și *făulă* și *făura*: «nu-i făulă bună!»
- fauor** *), pron. loc. l. d. faur,
«L'am văzut, fată, oftând,
«Caii la fauor mânănd».
Torac.-M., col. pr.
- fâr**, (fără) în graiul vulg. și'n poez. pop. = ci, numai, passim.
- feleharț**, la căruță, lemnul orizontal înțepenit peste capetul dinapoi al rudei (oiștei) căruțului; cele 2 capete ale acestuia legate cu 2 fere de capetele osiei de dinainte (aceste 2 fere încă se numesc feleharț). De feleharț se leagă funiile cailor prin mijlocirea alor 2 lemne mobile numite *cruci* (pe alocuria: *chișarfaie*); fierele, cărlige, de cari se agață *crucile*, se numesc *broaște*.
- fiecia**, a) un joc de copii «de-a ficea», pe la Blaj. b) «d'aficia, d'aficiea, pron. loc. din fitea, v. m. s. fetea.
Crivobara (Bănat).
- fifirugă**, pe Târnavă: *fifirigă*, monetă de 5 cr. poate că din germ. *fiinifer* = de cincii. Cf. *fifiric*.
Legiu (Câmpie).
- fiò!** interj. = destul.
Crivobara (Bănat).
- fîrea**, «dela mine iea-ți —», gândul, — mîntea, poez. pop.
- fîrea'-fîrea'**, = *fie, fie*. Intr'o colindă din Blaj, scrisă de mine:
«...Și putere am prea mare
«Fîrea' de a te răstignirea,
«Fîrea' de a te slobozirea».
Obs. infinitiv lung, l. de infin. scurt.
- fîță**, chitanță, *chita*.
Crivobara (Bănat).
- flori domnești**, bot. *graphalium leontopodium*, passim.
- fonâr**, lampa de grajd. Cfr. *fănar*. *Suplaiu*.
B. Năsăud. A. Viciu, inv.
- foreoți**, a — a fierbe, clocoti: «așa foreote sângele în vine». Pe la Blaj se zice: *fleorcoți*, a ferbe cu sgomot, ca

*) Cum se aude și *aur* (aur).

- d. e. varza (curechiul). Bucium șasa, 1905.
- fortoană**, furtună.
Camarăș. deș. (Câmpie).
- freca**, a — mămăliga = a o mestecă.
Nocrich (Sibiui).
- frumușla**, frumuseța:
«Nu-i frumoasă *frumușia*,
«Da-i frumoasă omenia», în doina din Nocrich (Sibiui), (col. pr.).
- frungie**, brâu (în costum, fem.)
Posmuș, pl. Teaca.
- a **frunzi**, frunzește = cauzează freamăt de frunze. Intr'o cimilitură din Cisteiul rom.; «Cine trece peste pădure și nu *frunzește?*» (umbra).
- funceu**, funia, care se face din fonfui,
«Și le leagă cu *funceu*,
Să s'audă din părau».
- Doină din Țebea (col. pr.).
- furișor**, gândacul galbin de Maiu.
Legiu (Câmpie).
- furteată**, mătrice, reumă, *Ocna-Sib.* și *Luduș* (l. Miercurea).
- gălbînă**, în Bănat v. coptă.
- Galileu**, munte(?) Intr'o colindă din Micăsasa, scrisă de Marian Cosma, el. lic., cetim:
«Eu de aici mi-'oiu *însbură*
Sus la nori,
Intre nuori,
Intr'un vârf de *Galileu*,
In poarta lui Dumnezeu»
Col. popr.
- gâmbă**, pe la Iclod, Reteag, Dindeleag (pe Someș) = nevoie, stropșală, epilepsie, d. e. în zicerea: «luă-te-ar *gâmba!*».
- gâșleji**, câșlegi, cârnilegi, carnaval.
Crivobara (Bănat).
- găurèle**, podoabe în cusături făcute «à jour»,
«C'o păreche de obiele,
«Cusute cu *găurèle*».
- Cerg. mic (l. Blaj), (col. pr.).
- ghică**, din ung. véka feldără, baniță (măsură).
- Giorocuta*, Sălagiu.
- ghicăjăl**, deminut din *ghicaș* (acesta în uz general) pietricea rotundă de cuarț.
Vașlab (Giurgeu).
- ghișă**, **ghișoiu** (aceasta e și nume pr. familiar). Cfr. visă (pron. yisă) *germ.* gieszen, a vărsă; deci ghișă = cataractă, se aude între Mărgineni. A. V.
- ghiu**, abundență (de recoltă); Intr'o doină din Micăsasa (Țârnavă mică):
«Dare-ar Dumnezeu un *ghiu*,
«Să mănce și cucu grâu».
- (Col. propr.).
- grănat**, grâu, săcară; (suf. *at* = *et*, ca în brădet, făget):
«Și să vindă *grănatul*,
«Să deschidă lăcatul...», —
Balad. d. Șonfalău, Țârnavă mică. (col. pr.).
- gripsă**, pe la *Nocrich*, (Hărtibaciu) v. gripcă.
- grumură**, a — , a acoperi ca o crustă.
Intr'o colindă:
«... pe-o gură de raiu
Boare îmi trăgea,
Măru-mi legăna,
Merele-mi pică
Masa-mi *grumură*».
- (Col. pr.).
- guib**, jachetă fem.
Posmuș, pl. Teaca.
- gurucă**, ca și gură, termin de desmierdare, metafor. = drag, iubit, scump, — passim.
- guță**, **guț**, **guțule**, scurtat din *drăguț-ă*, ca termin de desmierdare, passim.
- hăizav**, «om — » = om puternic, tare.
Șomcuta-M.
- hămălae**, hălăoe, mare și proastă, neghioabă, — termin de batjocură; într'o horă din Micăsasa (Țârnavă-Mare) col. pr.
«Mândra naltă *hămălae*,
«Cum dă soarele, se 'moaie».
- hamfău**, (ung. hăm-fa) lemnul dela căruță s. trăsură, de care se leagă funiile hamurilor.
Georocuta Sălagiu.

- hăplău**, batjocură, 1: mare și prost, *Blaj* și jur; 2) care mănca mult.
Crivobara (Lugoș).
- hăreie**, cu ton. pe â, hârt e. Cămar deș. (Câmpie).
- hărmăni**, Bănat, se zice și *piroți*, v. acolo. «Ce mai hărmănești?» = ce mai faci?
- hășcii**, așchii; într'o leg. pop. Povestea Maicii Domnului:
«O meșter de lemn
«Hășcii multe și bani puținei».
(col. pr.).
- helciu**, «am curățit casa *helciu*», Melania Banciu din Seliște; «să speli rufele cumu-i *helciu*» (Blaj) = alb, curat. Așa și la Hidiș = «rufe spălate cumu-i *helciu*», cfr. moldov. *helge*.
- hiără**, ferea. Rășinar.
- hodolean**, odolean, odolan, bot. *Valeriana officinalis* și — dioica. *Silvaș*. rom. (col. pr.).
«Cu carul de *hodolean*,
«Cu biciul de măgheran».
- holdă**, în Bănat = un loc (la hotar) «pământ cam de un lanț».
- holteraș**, pron. loc. Brad, diminut. din holteiu, junișan:
«Dragostea de *holteraș*,
«Ca cărna de iepuraș».
horă din Brad, (col. pr.).
- hultur**, pron. locală l. d. vultur.
Vașlab (Giurgeu).
- iarbă neagră**, bot. *brunella* vulg., *cal-luna* vulg., *scrofularia* alata.
«Florică *iarbă neagră*,
«Am o mândruțiță dragă».
Bistra, (col. pr.).
- iașt'**, scurt. din aiasta, asta = aceasta:
«Lasă-mă, bade, de mână
«Să m'arunc în *iașt'* grădină».
Doină din Ilva M., Someș, (col. pr.).
- ibomnică**, pron. loc. l. d. *ibovnică*, drăguță, amantă.
«*Ibomnica* părăsită
«Și ea trebe miluită».
Toracu M. (Bănat), (col. pr.).
- ibôștie**, (4 silabe), *loc de o* —, «am o *ibôștie* în șes = un loc de 8 (opt) «*mierțe*» (felderi, banițe), = de un jugăr.
Vorba este din turc. *ivașé, ievașé*, — după Cihac (El. sl. 587) «torche — nez, caveçon, morailles», ștreangul, funia s. căpăstrul, pus în gura calului așa, cât să-i strângă buza din jos; — deci: loc, cât ai măsură cu acea funie, cu acel căpăstru. — *Vidrasău* (l. Mureș).
- imbârligă**, a încovoia ca să facă cerc. Intr'o satiră poporană din Agrișteu, Târnava mică:
«Fata popii cea mai mare
«Șade 'n c.. și face zale,
«Cea mai mică le '*mbârligă*
«Și le dă pe mămăligă!»
- împrejură**, a —, verb. act. trect., umblu în jur:
«Umblă badea mă '*mprejoară*,
«Nu mă, bade, *împrejură*»...
Ragla (Bistr.), (col. pr.).
- ineeur**, mă —, mă înfior; pronunță loc. Vașlab (Giurgeu).
- încurebat**, nehotărît; nici încoace, nici încolo. «N'am vrut să mă *încurebez*» = să mă încurc, — a zis un om din Alișd, jud. Timiș. Același: «*vreime încurebată*».
- îndemn**, pron. înghem, cu înțelesul de încep, *pornesc*: «am *îndemnat* *pără* contra frate-mieu».
Șomcuta-M.
- între**, înainte, pe Târnave, iar pe Secaș: *între*. În cimilitură:
«Am o iapă, când rânchează,
«Nime '*ntre* nu-i cutează».
din Micăsasa (Târn.-M.), col. pr.
- înflurit**, cu *u* din *o* ca sicil. *ciuri* l. de fiori. Intr'o colindă din ț. Hațeg,
«Și se *dede* la hodină
Sub un pom mândru '*nflurit*,
Florile l-or cotropit...
Bănat și Hațeg.
- ingheraș**, demin. d. *inghèr* l. d. *hingher*, germ. = cală u. Intr'o ba. pop

- (col. propr.) «George», din Toracul-M. (Bănat):
 «Iar' nănașul
 «Ingherașul».
- înotat**, rotund. Intr'o doină din Ilva M. (Bistr.-Năs.) col. pr..
 «Păunaș mândru 'notat,
 «Dulce ai fost la sărutat».
- V. *înotat*, în Glos.
- însoțitură**, însoțire. Intr'o doină din Pețelca (Alba inf.), (col. pr.)
 «Săraca singurătate
 «Mult mi-ești sor
 «Și mult mi-ești frate
 «Și de 'nsoțitura ta
 «Mi s'a 'năcrit inima».
- înstruță**, a — a, a face struț, a pune buchete de flori:
 «Să o taie doamnele,
 «Să 'nstruțe icoanele».
- Rebrișoara, (col. pr.).
- înșinat**, «copila eră tare înșinată» *Tagu Mare*, Chimitelnic, *Câmpie*, *Ocna Sib.* = încăpăținat, cerbicos.
- însbură**, sbură. v. vorba *Galileu*.
- japă**, (Blaj și jur) = nuieă lungă, vargă, «dă-i cu japa!» Prin Bouțariu (Hațeg) se zice **japeă**.
- judeceasă**, femeia județului, judelei.
 «Ce te ții, bade, făleț,
 «Că tată-to nu-i județ,
 «Nici mumă-ta judeceasă
 «Nici soru-ta preuteasă».
- Biia (Târn.-mică, col. pr.).
- județ**, **județasă**, într'o chiuitură din *Bucerdea grân.* (I. Blaj):
 Măi bădiț'o albineț,
 Ce te ții așa măreț,
 Că tată-to nu-i județ,
 Nici maică-ta județasă,
 Nici soru-ta preuteasă.
- junere**, pron. loc. ginere; într'o Satiră din Silivaș-rom. (Alba inf.):
 «Na, junere, boi frumoși,
 «Na, junere, vaci cu lapte».
- (Col. propr.).
- jurători**, martorii cari jură:
 «Și ai jură cu *jurători*,
 «C'o purtat un car de flori».
- Sat. d. Crăciunel. d. s. Târn.-mică, (col. pr.).
- legiuit**, osândit s. condamnat prin lege. Intr'o baladă din Ciuguzel (Alba inf., col. pr.).
 «Cine dracu o vâst așa,
 «Fată, ca o peuniță
 «Legiuită la temniță!»
- libovi**, a se — , a se veseli, a-și petrece cum îi place. Târnave.
- licofreți**, copiii numiți cam în glumă, doară, în l. d. logofeți; într'o sat. pop. din Varviz (col. pr.):
 «Să mă duc la sora 'n târg,
 «C'a făcut tri *licofreți*
 «Cu părul de aur, creț.
- litră**, mică măsură de pond, ieșită din uz. — Blaj.
- liuliu**, prin Agrișteu și Bălauseriu j. Târn. mică, se cântă copiilor, când îi adorm; e identic cu *nani-nani*. În comuna Pânade acest cuvânt îl găsim ca poreclă: Borcea-Liuliu.
- loe**, de — , în zicerea: «ba, *de loc*» = nu, nici de cât; inse într'o colindă din Sâncel (ca și'n graiul de toate zilele din părțile locului) se zice în înțelesul de: *îndată*, *imediat*:
 «Sufletul că l-a muștrat,
 «Și *de loc* s'a spânzurat!»
- colindă spusă de Emil Frățilă, scrisă de elev. lic. Visente Frățilă, din Sâncel I. Blaj.
- Luț**, vale din jos de Reghin Brescu.
- măram**, foarte des întrebuințată în *Ocna Sib.*, din *magh.* âmbar, barâm, dar în înțelesul de: *deși*, *măcarcă*.
- mărgărete**, «peana» (bucetul de flori): «podobită 'n *mărgărete*, mărgăritare; poate floarea *mărgărîta*, bot. *bellis perennis*. Biia (Blaj) col. pr.
- mășale**, față de masă, *mășăriță*, într'o colindă din Cârnești (ț. Hațeg) comunic.

- d. elev. licean Marian Hica, dictată de Dănilă Hica, de acolo:
«Cu *măsăie* de mătăsă
«Sus pe ea mâncare-aleasă».
- mătăhală**, femeie mare și proastă și la forma exterioară, hălăoiaie și neghioabă:
Da' nu-i hibă (greșală, sminteală) din sucală,
«Că-i hibă din *mătăhală*».
- Sat. din Micăsasa (Târn.-M.) (col. pr.)
- măzăcie**, necurăție (externă), murdărie; din **măzac**, necurățit, murdar.
Vașlab (Giurgeu).
- meală**, forma femen. întreagă a substantivului *miel*, mia, mială;
«Mielele pasc pe costiță.
«Lupu șede 'n dâmboviță;
«*Miala* paște și se culcă
«Lupu sare și-o apucă».
- Buduș (Bistr.) col. pr.
- miériză**,
«când miériză vitele» = stau zăcând într'amiáz; este lat. meridies.
Bistra, munț. ap.
- mimiligi**, bomboane.
Șura-mare (Sibiiu).
- mingea**, joc de-a—, ce se zice «*de-a mija*» se face așa:
I. Dintre mai mulți copii în rând, unul numără zicând: *xicta, xicta, mandalela tomisvara, fâng, bâng*, du-te 'n câni, *mingi!* Copilul, pe care cade vorba «*mingi*», acela merge și «*minge*», *mijește* — cum zic pe la Blaj și jur.
Feleud. (I. Aiud).
- II. In jocul de-a «*mingea*» obișnuiesc a numără și așa: *oni, doni, tri, patroni, cinca, linca, stochi, bochi, sclava 'n cioc*, zece vorbe, joc de cuvinte (?), pe cari colectantul Eug. Pașcu, st. din Feleud le numește «*numeri bătrâni*». Copilul pe care cade vorba «*cioc*» acela «*minge*».
- mișcoranță**, «să nu facă ceva —» viclenie, înșelăciune; «lucrul ăsta-i cu multă—, = istețime, dibăcie. Blaj. A. V.
- miuș**, = meus?
Bucium, Munții apus. v. cuiuș?
- mogongheață**, pron. loc. I. de mogândață (Blaj), = mătăhală, mare și proastă; Chizdia, Timiș:
«Strâng în brață o *mogongheață*», (col. pr.).
- morțește**, ca după morți: într'un cântec din Copand (Alba inf.):
«Trecui Dunărea pe-un pește,
«Mândra mă cântă *morțește*».
- (col. pr.).
- moșăiu**, ud bine; I-a *moșăit* ploaia; «ii plouat de-i tot *moșăit*». Blaj.
- motântoc**, tare nătâng, prost, nătântoc.
«Motântoc, șede la foc».
Micăsasa (Târn. - M., col. pr.).
- muiereușcă**, a doua parte constitutivă a instrumentului dela sulul dinainte al răsboiului, cu care întind pânza. Vezi sub voc. «bărbătuș».
- miure** I. d. mare,
tiure, I. d. tare, este pronunță popor. locală pe la Halmoșd (Sălăgiu, către Bihor).
- mușulic**, ceea ce aiuri se zice *șipecă* (magh.) V. *mușlică*, sub voc.
Crivobara (Lugoș).
- năspreală**, înăspreală, scrobeală. Blaj, passim.
- nece**, exclamațiune, ce se aude pe Săcaș, d. e. în Roșia: «asta n'o fac, *nece*» = odată cu capul, *nici mort* (nex, necis, nece = omor). Auzită și comunic. de I. M. Moldovan, Blaj, 1914.
- negură**, a —, a supără, s. întristă pe cineva: «*nu mă negură*».
- Tagu-M.
- ni**, **niă** (cet. nyă) expresie din *Georocuta*, când strigă vițăul.
- nițăria**, metateză din *nidăirea*, frecvent prin Ardeal, pe Târn.-Mică.
- nici-care**, în Bănat (Hususéu) = nici unul.
- nienié** (nyenye) = nene, zice nora la so-crul-său.
Bucium I. B.-Huiedin.

nîlăr (nyilăr), metru de lemne de foc, cum se fac în pădure: «Al. meri (mergi) mîne la *nyilări*?» (să ducă stînjinii la gara călii ferate).

Georacuta.

numărûş, sorti, număr, la recrutare, Ardeal.

oblanic, ştergariul făcut în formă de cerc, ce se pune pe cap, când duc apă cu şofeul (ciubărul)

Crivobara (Lugoş).

ochieşele, prin Chimitelnic. d. câmp şi pe Târnava-Mică (Pânade) pe alocurea şi *ochişori*, flori cu corola galbenă; seamănă cu «*buzdugii*», bot. *anagallis arvensis*.

Intr'o poezie popor. de T. Cipariu (publicată în «Unirea poporului» No. 39, 1922):

«Că Măriuţa s'a jurat
Pe breze, pe *ochieşele*,
Floricele din vâlcele,
Jurămînt înfricoşat!»

ochit, «s'a ochit» zic ţărenii noştri primăvara de timpurfi, când s'a topit zăpada rotogoale mici şi s'a făcut rost de păscut oile în acele rotogoale (ochiuri). «Poţi scoate oile?» — «Poţi, că s'a *ochit*!»

Blaj.

ogăşle, văgaş, făgaş, — uz general prin Ardeal.

oglăjle, pl. *oglăjii*, unealta de piele (talpă) ce se pune la *îmblăcii*, una la *dârgea* (= coada cea lungă) şi alta la *hădărag* (acea parte a îmblăciilor, care cade pe snop, când îmblătesc. Cureaua, care leagă cele două *oglăjii* se numeşte: *ciuză*).

Cămăraş. deş. (Câmpie)

păciu, copilul umblă *păciu* = în 4 brânci.

Balşa, Săcărâmb.

păivan, **poivan**, fune; v. cit. la *argela*.

pămeş, pl. — e, desagi mari umpluţi cu paie, ori cu fân, s. așa ceva, şi se pun

pe cal, apoi se aşază (pe cal) berbinţele, ori altă povară; — pămesul scu-teşte spatele calului, să nu se roadă.

Şoimuş (Aiud).

pândăci, a-, a potcovi. Intr'o baladă din Ciufud (Blaj, col. pr.).

«Sede Petrea cu Negea,
«Petrea calu -şi *pândăcea*».

pandosit, pe la Gurghiu, răit, amarit nedesvoltat, «*napii-s pandosiţi*» (nu s'au făcut cum se cade).

panganet, în limb. cătăn. din Ardeal = baionetă.

pără zic pe la *Răşinari* (St. Vidrighin), ce pe Târnava mică zic: *până* = până.

pătăşcă, mîncarea făcută din «*laşte*» umplute cu «*griz*» (urez).

Bucium-Şasa.

pătrunică, metatază, din *potârnică*, în munţi, pass.

păungii, patru nu ele legate tot câte două, cari se pun în vârful clăii de fân, ca să nu-l sufle vântul. V. Glos. *păungini*.

Bontariu (Haţeg).

păzi, a —, a fierbe, a face, — găti de mîncare. Cfr. *păzătură* = mîncare.

B. *Huedin* şi jur, până în Gilău (Cluj).

pecită, o «*cruce*» de clăie de grâu, costătoare din 13 snopi; — «*crucea*» costă din 21 snopi.

Crivobara (Banat).

picotesc (pron. loc. *pchicotesc*) verb frec. din pic, pică, picură. În doină:

«Streşinile *pchicotesc*».

«După tine mă topesc».

Copand (Alba-inf., col. pr.).

pincé?, în graiul vulg. = pentru ce?

«Că *pince*'s o făr' negruţă

«Nu-s la tot ciufu drăguţă!»

Doină din Ilva-Mare, (col. pr.).

pingă = pe lângă. Târnava Mică, Alba inf., etc. «*pingă* casă».

pirotă, lucru mic. «Ce mai piroteşti?» = ce mai faci? *Banat*,

- pișulă**, moneră austriacă de 10 crețari, Ardeal, pass.; acum vorba e în desuetudine.
- plăstură**, mică claică de fân. Căstău (l. Orăștie).
- podobeă** = curcan, pe la Albac. Zlatna, 1914.
- pojinariu**, buzunar. Intr'o horă din Bucium-Șasa:
«Asta-i lelea, nu-i cu drept,
Să poarte banii la piept,
«Și la mine 'n *pojinariu*
Nu-i găsi nici un *grițariu*».
- pont**, figură, în zicerea: «ea fă-mi un *pont*!» (o figură de joc). Nocrich (Sibiui).
- «popă»** se zice un cuiu din dricul rotilelor Cârța (Făgăraș).
- popoaiie**, fem. d. popă = preuteasă — neuzitat în graiul comun; Intr'o sat. pop. din Drăguș (Olt).
«Te chitești ca și-o *popoaiie*»
- pornesc**, «— *luncile*» = prind a înverzi, passim.
- porția**, veche măsură pentru lichide la crișmari, cam 0.6 decgr., eră în uz general în Ardeal.
- pră**, pron. loc. prin Pănat = pe.
- prăcșor**, dimin. d. *prat* (obsolet), = luncă. Vorba există ca numele unei datine cu joc, la Paști, când ies la «prăcșor» = în livadă, spre a-și petrece. Bistra, munț. ap.,
- prânic**, maiul, cu care bat rufele spălate; deaici: a *pranică*, a bate rufeie cu maiul. Maramureș, Sopâța.
- prepeleag**, ruda steagului:
«Io, nevestă ca un steag,
«Bărbatu mi-i *prepeleag*».
Doină din Basna, (col. pr.).
- prior**, adaugă: pe la Sângeorzul-rom. (j. Bistrița-Năsăud): dă oile în *prior* = la pășune înainte de a le mulge de dimineață.
- pristui**, «nu mai pot *pristui* cu muierea asta» = n'o mai pot duce; nu pot învinge; nu pot trăi. Șomcuta-M.
- prundariu**, prund, loc plin de prund:
«Cine mere prin *prundariu*?
«Ia', bădița cu pieptariu».
Doină din Ciugna (col. pr.).
- «puiu-neă»**, expresie, când se strigă *mânzul*, să viie după car. Georocuta, Sălagiu.
- punt**, «un punct de brânză», — veche măsură de greutate, pond (funt), pe Olt d. e. la Dridif, printre Mărgineni: Reșinari, jurul Sibiului, Ocna-Sibiului; pe Târnava-Mare, d. e. Ibișdorf, Nocrich ș. a.
- pup**, mugur, boboc, Intr'o doină din Toracu-M. Bănat:
«Fost-ai *pup de trandafir*,
«Dar' d'acuma boz și știr».
Și 'n Crivobara (Lugoș) v. cit. sub voc. *rujnicuță*.
- rădită**, rădiche, ridiche, bot. raphanus. O sat. pop. Brad:
«Cu *rădită* și cu ceapă,
«Cu legumi de car' cer apă»
(Col. pr.).
- ramâniat**, l. d. rămas. Intr'o baladă din Toracul-M. (Bănat, col. pr.).
«De *pră* toți ea îi mână,
«Eară ce-o mai *ramâniat*,
«Stoican tot că și-o luat».
- rămâns**, l. d. rămas, Bistra, Câmpeni, 1914.
- rânduita**, ursita. Intr'o doină pop. din Sebeș.-săs., (col. pr.):
«Dumnezău de ne-o lăsă,
«Amândoi ne-om cunună
«Pe cum stă *rânduita*».
- răpăcioage**, bot. *helianthus tuberosus*. Lumpărd (Câmpie).
- răstina**, răstinat, răstignire. Intr'o colindă din Chinceș (Târn.-Mic.), scrisă de elev. lic. în Blaj: Nicolae Ignat, de acolo.

- «Rabdă Domnul *răstinat*,
Pentru a lui Adam păcat».
(Col. propr.).
- re:stin'**, răstigni. Intr'o colindă din Sân-
cel (I. Blaj) scrisă de elev. lic. Visente
Frățilă, spusă de Emil Frățilă, de acolo:
«Dați-mi 30 de arginți,
Să vi-l dau să-l *restiniți*»...
«Sfatul lor a hotărît,
Ca să fie *restinit*».
Col. propr.).
- re:stingeat**, l. d. răstignit, ntr'o colindă
din ț. Hațeg.,
«Că nu-i sânge vinovat,
Ci de jidovi *restingeat*».
Notez, că în aceeaș găsim și vorba
răstigni:
«Jidovii banii puneă,
Pe Hristos mi-l *răstigneă*».
- răutate**, pl. *răutăți*, și *vrăjbi* așa numește
poporul ardelean revoluția din 1848,
pass.
- roata stelelor**, constelația ce se zice în
popor și *jocul* (= hora) germ. nörd-
liche Krone:
«Fă-mă, Doamne, ce m'ii face,
«Fă-mă *roata stelelor*».
Doină din Milaș (Câmpie), (Col. pr.).
- rostompòl**, planta: rostopasta, bot. che-
lidonium majus.
«Pe dealu cu *rostompòl*
«Nu mai pot mere de dor».
Doină cătăn. d. Micăsasa (col. pr.).
- rujuicuță**, rujuliță, rujă (roză) mică:
«*Rujnicuță* din răzor
«Nu mă blăstămă să mor,
«Că n'am rupt eu *pupu* tău,
«Că l'o rupt bădița mieu».
Doină căt. d. Crivobara, Lugoș, (col.
pr.).
- rumineaua**, = rumenelele:
«*Rumineaua* s'o scumpit,
«Feciorii nu o iubit».
Sat. pop. Crăciunel d. s. (col. pr.).
- rușală**, rușit, scrie I. Bunea, st. din
Ludoș (Miercuria) l. d. roșala, etc.
- săculeață**, săculeț, săculete:
«Ce te ții, mândro, făleață
Că ești ca o *săculeață*».
Sat. pop. Ohaba, Făgăraș, col. pr.
- Sângiène**, pronunță din Georocuta =
Sânziene.
sântiém, = suntem, Mușca, munții apus.
1914.
- sârât**, **săgarât**, «*grăduț* — » nedesvoltat
deplin, mic și sgârcit.
Vașlab (Giurgeu).
- sărdiliche**, este laptele încheșat, (fără
chiag) s. prins; «lapte acru», — cum se
zice pe la Blaj, — Agrișteu, Târn.
Mic.
- sastiu**, pron. loc. saschiu, bot. vinca
minor, M.-Sâncraiu, (Alba-inf.):
«La gât *sastiu* înflorit,
«Că de grea moarte a murit».
- scală**, un cuțit, nu tăios, lat ca de 3 de-
gete, lung c. 17 cm., înțepenit într'un
măner de lemn. Cu acesta curăță pieile
de oaie de părțile grase s. cărnosc.
Blaj, la șăpcarul J. Străjan.
- scăloiu**, firul de ceapă răsădită, care înse
nu s'a desvoltat în pământ (n'a făcut
bulb), ci a crescut în sus, fără să aibă
căpățână; gros cam ca degetul. Se cu-
lege deodată cu ceapa și se mănâncă
mai de timpuriu, că nu se conservă.
Făgăraș.
- sclepți**, adaugă: singular un *sclepțete*,
ibid.
- scobiecele**, măcieșe.
Crivobara (Lugoș).
- serifon**, — de pâne, pe la Rîci (Câmpie,
Mur.-Turda) v. *clifan*, crifoiu.
- serijă**, talie. Varviz (Ciuc).
- scrivese**, sinonim cu *scâncesc*: plâng, nu
tare. — Intr'o colindă (Col. pr.):
«Fiul plânge și *scrivește*,
Maica din graiu îi grăește».
- șfărgiè**, a se — , a se șgăriea rău, cum se
șfărgie vitele, când se împung între
sine. Substantiv: *șfărgietură*. Cămarăș.
deș. (Câmpie).

- sfârnicat**, (sfârnicat) = sfărămat. Intr'o colindă din Cisteiul rom., 1900:
«Apele s'au turburat
Pietrile s'au sfârnicat».
- fărtaiu** și **fărtaiu**, sfert, $\frac{1}{4}$. Blaj și jur. sfat, consiliul comunal, magistratul urban.
Oena Sibiiului.
- simean**, planta siminic, siminoc.
«Frunză verde de *simean*
«Să m'aștepți, munte, 'ntr'alt an».
Hob.-Uricani, (col. pr.).
- șineag**, măsură, care cuprinde două «chible», (v. acolo).
Crivobara (Lugoș).
- sitiri**, (cet. *sichiri*) a strigă cuiva la joc în batjocură. «Nu ți-i rușine, să-l *sitirești* așa de spurcat!»
- șirișel**, pl. *șirișele*, demin. d. șir. Cimilit. din Cianul deș. (col. pr.).
«Șugur, mugur, mărunțele
«Merg pe drum tot *șirișele*» = în șir.
- slêgher**, (fără f.) = sfredel.
Câmarăș. deș. (Câmpie).
- smeuriță** și — **ică**, bot. reseda odorată; în doină din Ilva-Mare, col. pr.
- sodôm**, blestem, afurisanie, chin; Intr'o sat. pop. din Hob.-Uricani (col. propr).
«Că furca-i mare *sodôm*».
- șontorog** (ung. sânta), în batjocură schiop, pass.
- șovăltă**, a —, a rupe aluatul de pâne din covată (albie) și a-l pune pe cărpătoriu, dându-i formă rotundă. Se zice și a *soage, soace, soalge* (lat. solve);
«Pita n'o știu frământă
«Nici în *troacă* (albie) *șovăltă*».
Sat. pop. Ohaba, Făgăr. (col. pr.).
- șpăhie**, proprietate mare de pământ.
Crivobara (Bănat).
- stăjărărie**, stejăriș. Intr'o doină din Ilva-Mare (col. pr.):
«Frunză din *stăjărărie*,
«Și-un domn din *căntălărie*».
- stăur**, într'o poezie pop. = staulul oilor.
- stelez**, merg după o stea, urmez. Intr'o colindă din Blaj:
«Craii și cu împărății
«Tot urmează
«Și *stelează*».
- strâjnie**, mânz de doi ani.
- strujeni**, sing. *strujan* (cfr. strujea = bucată) — *de cucuruz* = coceni, s. tulci de porumb:
«Și-o *frige* (găina) cu *strujeni*,
Și-o dă la lăturêni».
- Bucium-Șasa, col. pr.
- su**, pron. poses. *său* pe alocuria so: tată-so. Intr'o colindă ined. din valea Jiului: Hob-Uricani:
«La taică-su *) se duceă...»
- subvintrează** = suvrintă; femeile *sub-vintrează* oile = le tund pe sub foale.
Bistra.
- sufulcat**, «*poalele* — e», sumese, prinse în brâu. Toracu-M., și 'n Ardeal passim.
- șuiu**, în înjuraturi: «mânce-te *șuiu*» = boala: *scrofula*. Târn. mic. Agrișteu și a.
- șumariu**, z. pe la Crivobara (Bănat): păzitor de câmp, la «spăhii» (v. ac.) ce e *gornicul* la sate.
- sumnă**, sucna, sugnă, fustă groasă.
- sureină**, l. d. sulcină, cum se aude mai des în Ardeal, — = sulfină; pas.
- sureoară**, demin. d. *soră*, «o dalbă *sureoară*».
Într'o doină din Nușfalău, Bistr.-Năs, col. pr.
- șuștăcă**, v. ducă, passim.
- șâ**, **șâr**, din țără, puțin, puțințel «o *șâ*, de brânză»; passim.
- tăbălușă**, cățeă, în Lexic. Bud., dar am auzit'o și'n Agrișteu (Târnavă mică acum 60 de ani, baciul Costin a strigat cățeaua: «nea tăbălușă» În Rîciu (Câmpie) este vorbă uzuală în asemănarea: «Iatră ca o *tăbălușă*», despre o femeie rea de gură.

*) Ca în dialect sicilian.

taină, în înțelesul de tainiță (v. urm.): «s'au băgat vitele 'n taină» = pârău, vâlcea; unde stă apa 'n loc și se învârte. Gurghiu.

tălpigă, pl. *tălpigi*, legători de pănură, late ca de 2 degete, lungi c. 0,5 m., cusute la cioareci din jos de glesne, pe lângă cari se 'nfășoară trecându-le pe sub *talpa* piciorului, — de aici numirea de tălpigi. Târnave, pass.

tămâie, într'o doină din Meșcreac (I. Aiud), col. propr., este planta: *boswelvia Carteri*.

țap, (ț. Hațeg) zool. acheta campestris, cosaș.

tăpăl-gă, în batjocură: picioare mari și proaste, diforme. Blaj, jur. etc.

țare, are înțelesul special de *închisoare de capre*. Crivobara (Lugoș).

târși, a —, a scoate buciumi (trunchi), rădăcini. Bănat, Crivobara (Lugoș). In Ardeal ca verb refl. *a se târși* = a se goli în mod rușinos.

tățică, pe *Târnava-Mare* = scrânciob (v. m. s. *svârdon* = la Hodiș, I. Huedin). *vârtej*, la Bozias, D. Smărtin, T.-Mică.

teș, a se —, a se sfil, s. jenă: «s'a teșit fata», Agrișteu, Târn.-Mică.

ținișău, pron. *chinișău*, argint viu, mercuriu, Bucium-Șasa, 1905. V. și Glosar, pag. 96 «*chinișău*» la fig. 15.

țoale, în Bănat, haine, vesminte.

țobăci, țânțari, Rebrîșoara, jur. Năsăudului.

tomna, (cu o curat), pron. vulg. pe Târnave ș. a., = tocma.

tomnăgi, adaus: pe la Varviz (jud. Ciuc) se zice: *tocmăgi*.

trag, — *e de sfinți* = înjură, pass.

țura, în chiuitura din joc: «hai țura, lele!» ce se aude prin Maramureș și prin Ardeal d. e. la Teaca.

tărtură, (nu *deminutiv*: Turtură): «Mă suii pe ciătură, Și-auzli o tărtură»,

«Tărtura ziceă așa:

Du-te din pădurea mea!

Bucium (Făgăraș).

țuțurigă, plecat jos, cu genunchii în doiți, sgârcit. Vașlab (Giurgeu).

țuină, mătușă. Crivobara (Bănat).

uruioci, prin Agrișteu, Târn.-Mică, *uruioci*, «V. S. Joana (Gherla), *arioci*, Fild. de mijl., Hida, Trestia; *uruioci*, Pusta-Cămăraș, Palatca, Pintic, = restul de urzeală, dela ițe până la spată.

vântălag, fânul adunat în șir lung. Cămăraș. deș. (Câmpie).

vârtej, adaugă: 2. un fel de *scrânciob*, (pe *Olt*) v. mai sus: *svârdo*.

vărucă, verișoară. Pela Ocna Sib.: *vărucă*. Crivobara (Bănat).

veacă, adaugă: 2. *veacă* se numește și cercul cel de lemn la ciur s. la sită: «steaua o fac din o *veacă* de ciur, așa, că pun șiclu pe ea» zice Iul. Ionaș. Blaj și jur.

vigană, roche la doamne, haină de viogogne, pass.

virghină, o firidă; goluri între două bârne la casele de lemn. Uricani, Jiu.

volbă, nu — = nu veni mare, cfr. *holbă*, în *holbă* = (în) *volbă*.

«Oltule, Mureșule...

«Nu *volbă*, nu tulbură».

(Col. pr.).

zămăchișă, laptele acru — înghegat — scurs de zăr = brânză de vacă», cum se mai zice.

Agrișteu, Târn.-mică.

zănat, 2, măiestrie, meserie: «dă copilul la un *zănat*, nu-l țineă acasă!»

Crivobara (Lugoș).

zâzâi, onomatopee imitând foșnetul ce-l face trestia când o bate vântul. Intr'o ghicitura (cimilitură) din Reteag (Somes, comun. Leon Sonea) «...ce trece printre trestii și nu *zâzâie*?

zeicōni, obicei, datină, lege.

Cricovara (Lugoș).

zăpsl, a —, = a observă. Varviz.